

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 23a/2018

privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente
(*circumscripțiile uninominale*)

CHIȘINĂU

29 martie 2018

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPTIILE UNINOMINALE)

Curtea Constituțională, judecând în componența:

Dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
Dlui Aurel BĂIEȘU,
Dlui Igor DOLEA,
Dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 16 februarie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 29 martie 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Pe 16 februarie 2018, dl Grigore Cobzac, deputat în Parlament, i-a adresat Curții Constituționale o sesizare, prin care solicită controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente.

A. Motivele sesizării

2. Motivele sesizării, așa cum au fost prezentate de autorul acesteia, pot fi rezumate după cum urmează.

3. Pe 15 noiembrie 2017, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 970 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente.

4. Prin hotărârea menționată s-a luat act de Decizia Comisiei naționale pentru constituirea circumscripțiilor uninominale permanente nr. 1 din 30 octombrie 2017. Totodată, prin aceeași hotărâre s-au aprobat 51 de circumscripții uninominale permanente, după cum urmează: 1) pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub controlul autorităților constituționale ale statului – 46 de circumscripții uninominale; 2) pe teritoriul Republicii Moldova din stânga Nistrului (așa numita „Transnistrie”), temporar în afara controlului autorităților constituționale ale statului – 2 circumscripții uninominale: nr. 47 – orașele Camenca, Rîbnița, Dubăsari și Grigoriopol; nr. 48 – orașul Slobozia, municipiul Tiraspol și Bender; 3) peste hotarele Republicii Moldova – 3 circumscripții uninominale: nr. 49 – la est de Republica Moldova; nr. 50 – la vest de Republica Moldova; nr. 51 – Statele Unite ale Americii și Canada.

5. Autorul sesizării pretinde că la adoptarea Hotărârii contestate a Guvernului s-a încălcat articolul 1 alin. (3) din Constituție, care prevede că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIȚIILE UNINOMINALE)

demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 60 Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.”

Articolul 61 Alegerea Parlamentului

„(1) Parlamentul este ales prin **vot** universal, **egal**, direct, secret și liber exprimat.

(2) Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

[...]”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 134 Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPTIILE UNINOMINALE)

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională **garantează supremația Constituției**, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135
Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]”

7. Prevederile relevante ale Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381 din 21 noiembrie 1997 sunt următoarele:

Articolul 1
Noțiuni generale

„În sensul prezentului cod se definesc următoarele noțiuni generale:

[...]

circumscripție uninominală – circumscripție electorală în care se organizează și se desfășoară alegerile unui singur mandat de deputat în Parlament în baza votului majoritar;

[...]”

Articolul 80
Circumscripțiile electorale

„(1) Alegerile parlamentare se organizează în baza unei circumscripții naționale, care cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova și secțiile de votare din străinătate, precum și în baza a 51 de circumscripții uninominale, inclusiv constituite pentru localitățile din stânga Nistrului (Transnistria) și peste hotare.

[...]

(4) La constituirea circumscripțiilor uninominale se va ține cont de următoarele criterii teritorial-demografice:

a) circumscripțiile electorale de pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția autorităților constituționale vor avea la bază un număr relativ egal de alegători și vor cuprinde între 55000 și 60000 de alegători cu drept de vot;

b) devierea numărului de alegători între circumscripțiile electorale uninominale nu trebuie să depășească 10%;

c) baza de calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie numărul alegătorilor înscrși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri generale;

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPTIILE UNINOMINALE)

d) circumscripția uninominală se formează din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi sau, în scopul unei organizări optime, din localitățile mai multor unități de același nivel;

e) în cazul în care numărul alegătorilor dintr-o localitate este mai mare decât cel mediu calculat pentru o circumscripție uninominală, în această localitate se formează mai multe circumscripții uninominale. **Nu se admite trasarea hotarelor circumscripțiilor uninominale pe interiorul unei unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi;**

f) circumscripțiile uninominale în care locuiesc compact minoritățile naționale vor fi constituite luându-se în considerare interesele acestora și ținându-se cont de hotarele unităților administrativ-teritoriale respective;

g) circumscripțiile uninominale de pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia se vor constitui în așa fel încât să nu depășească hotarele administrative ale autonomiei, totodată aceste circumscripții **nu vor putea fi completate cu localități din afara autonomiei**, luându-se în considerare **riscul diluării minorității naționale**.

(5) La constituirea circumscripțiilor uninominale peste hotarele Republicii Moldova se va ține cont, în particular, de următoarele criterii:

a) informațiile deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință;

b) informațiile deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv datele statistice oficiale relevante;

c) informațiile obținute în rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate, conform procedurii stabilite prin regulamentul aprobat de Comisia Electorală Centrală;

d) numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent;

e) alte date relevante, obținute de autoritățile publice centrale, la solicitare, din partea autorităților țării gazdă în condițiile legii;

f) la stabilirea hotarelor circumscripțiilor constituite peste hotare, Comisia va acționa în conformitate cu regulamentul aprobat de Guvern și va ține cont de zonele geografice relevante precum: țările membre ale Uniunii Europene, Norvegia, Islanda, Elveția, Liechtenstein, San Marino, țările din Europa de Sud-Est care nu sunt membre ale Uniunii Europene, Turcia, Israel; țările membre ale Comunității Statelor Independente, Ucraina, Georgia, Asia, Orientul Mijlociu; America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Noua Zeelandă, luându-se în considerare hotarele statelor care nu vor putea fi intersectate pe interior.

(6) La constituirea circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stânga Nistrului (Transnistria) se va ține cont, în particular, de următoarele criterii:

a) hotarele administrative ale unităților administrativ-teritoriale de pe malurile drept și stâng ale Nistrului, conform Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova;

b) datele din Registrul de stat al alegătorilor, inclusiv de cele în baza înregistrării prealabile, conform procedurii stabilite prin regulamentul aprobat de Comisia Electorală Centrală.

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPȚIILE UNINOMINALE)

[...]"

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional sunt următoarele:

Articolul 8
Etapile asigurării transparenței

Etapile principale ale asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;

[...]"

Articolul 11
Consultarea părților interesate

„(1) Consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate se asigură de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie prin următoarele modalități: dezbateri publice, audieri publice, sondaj de opinie, referendum, solicitarea opiniilor experților în domeniu, crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanților societății civile.

[...]"

Articolul 12
Recepționarea și examinarea recomandărilor

„(1) Recomandările cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate vor fi recepționate de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie în modul următor:

- a) recomandările în formă verbală și scrisă, prezentate în cadrul consultărilor vor fi reflectate în procesele-verbale ale ședințelor respective, perfectate în modul stabilit;
- b) recomandările în formă scrisă, primite în mod individual, inclusiv pe cale electronică, vor fi înregistrate conform legislației.

[...]"

9. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente sunt următoarele:

„[...]

1. Se ia act de Decizia Comisiei naționale pentru constituirea circumscripțiilor uninominale permanente nr. 1 din 30 octombrie 2017.

2. Se aprobă 51 de circumscripții uninominale permanente, după cum urmează:

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPȚIILE UNINOMINALE)

1) pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub controlul autorităților constituționale ale statului – 46 de circumscripții uninominale, conform anexei nr.1;

2) pe teritoriul Republicii Moldova din stânga Nistrului (Transnistria), temporar în afara controlului autorităților constituționale ale statului – 2 circumscripții uninominale:

nr.47 – or. Camenca, Rîbnița, Dubăsari și Grigoriopol;

nr.48 – or. Slobozia, mun. Tiraspol și Bender;

3) peste hotarele Republicii Moldova – 3 circumscripții uninominale:

nr.49 – la est de Republica Moldova;

nr.50 – la vest de Republica Moldova;

nr.51 – SUA, Canada.

3. Tabelul totalizator privind constituirea circumscripțiilor uninominale și hărțile cu repartizarea circumscripțiilor uninominale pe teritoriul Republicii Moldova se expun în anexa nr.2.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

10. Potrivit autorului sesizării, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente încălcând mai multe prevederi legislative, fapt care echivalează cu încălcarea principiului statului de drept.

11. În particular, acesta susține că nu s-a ținut cont de prevederile articolului 80 alin. (4) literele a) și b) din Codul electoral, potrivit cărora „circumscripțiile electorale de pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția autorităților constituționale vor avea la bază un număr relativ egal de alegători și vor cuprinde între 55000 și 60000 de alegători cu drept de vot; devierea numărului de alegători între circumscripțiile electorale uninominale nu trebuie să depășească 10%”. Acest fapt se datorează împrejurării potrivit căreia mai multe circumscripții uninominale cuprind peste 60000 de alegători cu drept de vot.

12. De asemenea, autorul sesizării susține că Hotărârea contestată a Guvernului contravine articolului 80 alin. (4) literele d) și e) teza a II-a din Codul electoral, în conformitate cu care circumscripția uninominală este alcătuită din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi sau, în scopul unei organizări optimale, din localitățile mai multor unități de același nivel. Totodată, nu este permisă trasarea hotarelor circumscripțiilor uninominale în interiorul unei unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi. Totuși, doar câteva circumscripții uninominale au fost create dintr-o singură unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea. Totodată, în cadrul unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi au fost create mai multe circumscripții uninominale.

13. În cele din urmă, autorul sesizării a apreciat că Hotărârea contestată a fost adoptată și cu încălcarea Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea reține următoarele.

15. Curtea remarcă faptul că articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă deputatului din Parlamentul Republicii Moldova dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității hotărârilor Guvernului ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie Hotărârea Guvernului nr. 970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente (în continuare – Hotărârea Guvernului nr. 970/2017).

18. Prin hotărârea menționată s-a luat act de Decizia Comisiei naționale pentru constituirea circumscripțiilor uninominale permanente nr. 1 din 30 octombrie 2017. Totodată, s-au aprobat 51 de circumscripții uninominale permanente, după cum urmează: 1) pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub controlul autorităților constituționale ale statului – 46 de circumscripții uninominale; 2) pe teritoriul Republicii Moldova din stânga Nistrului (așa numita „Transnistrie”), temporar în afara controlului autorităților constituționale ale statului – 2 circumscripții uninominale: nr. 47 – orașele Camenca, Rîbnița, Dubăsari și Grigoriopol; nr. 48 – orașul Slobozia, municipiul Tiraspol și Bender; 3) peste hotarele Republicii Moldova – 3 circumscripții uninominale: nr. 49 – la est de Republica Moldova; nr. 50 – la vest de Republica Moldova; nr. 51 – Statele Unite ale Americii și Canada.

19. Potrivit autorului sesizării, Guvernul a adoptat Hotărârea Guvernului nr. 970/2017 încălcând mai multe legi. În particular, acesta susține că hotărârea în discuție contravine prevederilor articolului 80 alin. (4) lit. a), b), d) și e) și alin. (5) din Codul electoral, norme care stabilesc criteriile de constituire a circumscripțiilor uninominale. În același timp, autorul sesizării a menționat că Hotărârea Guvernului nr. 970/2017 contravine și prevederilor articolelor 8 [*Etapele asigurării transparenței*], 11 [*Consultarea părților interesate*] și 12 [*Recepționarea și examinarea recomandărilor*] din Legea nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional.

20. Potrivit competențelor care i-au fost atribuite prin Constituție, Curtea Constituțională exercită **controlul constituționalității** hotărârilor de Guvern, pe lângă cel al altor acte normative.

21. Curtea observă că autorul sesizării solicită, de fapt, un control al legalității Hotărârii Guvernului nr. 970/2017, și nu unul al constituționalității acesteia.

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZARII NR. 23A/2018
(CIRCUMSCRIPTIILE UNINOMINALE)

22. Curtea reține că hotărârile Guvernului sunt acte de reglementare secundară (*secundum legem*), care sunt emise în vederea executării legilor și, prin urmare, trebuie să nu contravină acestora.

23. Totuși, controlul legalității unei hotărâri de Guvern excede rolului constituțional al Curții Constituționale. Controlul de legalitate al unor asemenea acte le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. Această concluzie decurge din articolul 114 din Constituție, potrivit căruia justiția este înfăptuită **în numele legii** numai de instanțele judecătorești. Totodată, conform articolului 134 alin. (3) din Legea fundamentală, Curtea Constituțională garantează **supremația Constituției**.

24. Mai mult, în jurisprudența sa anterioară, Curtea a stabilit că hotărârile Guvernului (cu caracter normativ) sunt susceptibile de controlul legalității, care ține de competența instanțelor de drept comun (DCC nr. 1 din 14 iulie 2011; DCC nr. 7 din 30 decembrie 2011, § 35; DCC nr. 16 din 9 februarie 2018, § 21).

25. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea conchide că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în conformitate cu prevederile articolului 26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin.(3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se declară *inadmisibilă* sesizarea dlui Grigore Cobzac, deputat în Parlament, privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr.970 din 15 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea circumscripțiilor uninominale permanente.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 29 martie 2018

DCC nr. 27

Dosarul nr. 23a/2018